

O B S A H

<i>Předmluva</i>	5
<i>Ú V O D</i>	
KAPITOLA I.	
<i>Předmět filosofie</i>	11
1. Základní otázka filosofie. Materialismus a idealismus jako hlavní směry ve filosofii	12
2. Vztah filosofie k jiným vědám. Předmět marxistické filosofie	25
3. Dialektický a historický materialismus — ideová zbraň revolučního proletariátu	36
KAPITOLA II.	
<i>Boj materialismu a idealismu v dějinách filosofie předmarxistického období</i>	45
1. Naivní materialismus a živelná dialektika starověkých národů	45
2. Materialismus XVII.—XVIII. století a jeho boj proti náboženství a idealismu. Metafysická metoda	58
3. Hegelova idealistická dialektika a Feuerbachův materialismus	78
4. Materialismus a dialektika revolučních demokratů XIX. století	91
KAPITOLA III.	
<i>Vznik a vývoj marxistické filosofie</i>	99
1. Historické podmínky vzniku marxistické filosofie. Marx a Engels — velcí tvůrci dialektického materialismu	99
2. Podstata revolučního zvratu, který marxismus způsobil ve filosofii	110
3. Tvůrčí charakter marxistické filosofie a její rozvinutí V. I. Leninem	118

KAPITOLA IV.

Hmota a formy její existence

126

- | | |
|------------------|-----|
| 1. Hmota | 126 |
| 2. Pohyb hmoty | 138 |
| 3. Prostor a čas | 150 |
| 4. Jednota světa | 164 |

KAPITOLA V.

Hmota a vědomí

174

- | | |
|---|-----|
| 1. Vědomí — vlastnost vysoce organizované hmoty | 174 |
| 2. Vědomí — odraz hmotného světa | 182 |
| 3. Kritika »teorie symbolů«. Objektivní pravda | 197 |
| 4. Řeč a myšlení | 205 |

KAPITOLA VI.

Zákonitá souvislost jevů skutečnosti

212

- | | |
|---|-----|
| 1. Vzájemná souvislost jevů. Příčina a účinek | 212 |
| 2. Zákon jako forma souvislosti jevů. <u>Jedinečné, zvláštní a obecné</u> | 222 |
| 3. Nutnost a nahodilost | 236 |
| 4. Možnost a skutečnost | 241 |

KAPITOLA VII.

Základní zákony dialektiky. Zákon přechodu kvantitativních změn ve změny kvalitativní

248

- | | |
|--|-----|
| 1. Dialektická teorie vývoje | 248 |
| 2. Kvantitativní a kvalitativní změny a jejich vzájemný přechod | 254 |
| 3. Jednota evoluční a revoluční formy vývoje. Skoky | 265 |
| 4. O mnohotvárnosti forem přechodu od staré kvality k nové kvalitě | 272 |

KAPITOLA VIII.

Zákon jednoty a boje protikladů

278

- | | |
|--|-----|
| 1. Věci a jevy jako jednota protikladů. Boj protikladů jako zdroj vývoje | 279 |
| 2. Vnitřní a vnější rozpory | 290 |
| 3. Zvláštnosti různých rozporů | 296 |
| 4. Obsah a forma. Vznik a řešení rozporů mezi nimi | 305 |

KAPITOLA IX.

<i>Zákon negace negace</i>	311
1. Podstata a úloha dialektické negace v procesu vývoje	312
2. Vzestupný charakter vývoje a jeho formy	317

KAPITOLA X.

<i>Dialektika procesu poznání</i>	328
1. Dialektika jako teorie poznání. Dialektika a formální logika	328
2. Vzájemný vztah smyslového a racionálního v poznání. Podstata a jev	334
3. Dialektika abstraktního a konkrétního, logického a historického	346
4. Formy myšlení a jejich úloha v poznání	353
5. Praxe jako základ poznání a kritérium pravdy	361
6. Dialektika absolutní a relativní pravdy	367

ČÁST DRUHÁ

Historický materialismus 376

KAPITOLA XI.

<i>Historický materialismus jako věda o zákonech vývoje společnosti</i>	376
1. Předmět historického materialismu	376
2. Vznik historického materialismu je revolucí ve společenské vědě	384
3. Charakter zákonitostí společenského života, vývoje společnosti	393
4. Historická zákonitost a uvědomělá činnost lidí. Svoboda a nutnost	399
5. Stranickost historického materialismu	404

KAPITOLA XII.

<i>Materiální výroba — základ společenského života</i>	414
1. Úloha práce při vzniku společnosti a v jejím životě	414
2. Geografické prostředí a vývoj společnosti	417
3. Význam růstu obyvatelstva ve vývoji společnosti	424
4. Způsob výroby materiálních statků. Výrobní síly a výrobní vztahy	432
5. Určující úloha výrobního způsobu při změně forem společenského života	439

KAPITOLA XIII.

<i>Dialektika výrobních sil a výrobních vztahů</i>	444
1. Závislost výrobních vztahů na charakteru výrobních sil	444
2. Působení výrobních vztahů na vývoj výrobních sil	448

- | | |
|--|-----|
| 3. Vývoj rozporů mezi výrobními silami a výrobními vztahy za kapitalismu | 456 |
| 4. Vzájemná souvislost výrobních sil a výrobních vztahů za socialismu | 464 |
| 5. Zákonitosti přerůstání socialismu v komunismus | 474 |

KAPITOLA XIV.

- | | |
|--|-----|
| <i>Základna a nadstavba společnosti</i> | 481 |
| 1. Pojem základny a nadstavby společnosti. Určující úloha základny ve vztahu k nadstavbě | 481 |
| 2. Přebrot v základně a nadstavbě společnosti | 492 |
| 3. Aktivní úloha nadstavby | 497 |

KAPITOLA XV.

- | | |
|--|-----|
| <i>Třídy, třídní boj, stát</i> | 502 |
| 1. Definice tříd | 502 |
| 2. Vznik tříd. Třídní struktura společnosti a její závislost na způsobu výroby | 507 |
| 3. Třídní zájmy a třídní boj. Třídy a strany | 515 |
| 4. Stát jako produkt nesmířitelnosti tříd a orgán třídní nadvlády | 521 |
| 5. Formy třídního boje a třídní organizace proletariátu | 530 |
| 6. Úloha marxistické strany v třídním boji proletariátu | 536 |
| 7. Nevyhnutelnost likvidace tříd. Světodějně poslání proletariátu | 544 |

KAPITOLA XVI.

- | | |
|---|-----|
| <i>Sociální revoluce jako zákonitost změny společenskoeconomických formací</i> | 553 |
| 1. Sociální revoluce, jejich příčiny a význam v dějinách společnosti | 553 |
| 2. Odlišnost socialistické revoluce od jiných revolucí. Socialistická revoluce a diktatura proletariátu | 562 |
| 3. Podmínky socialistické revoluce v epoše imperialismu | 567 |
| 4. Vzájemný vztah demokratických a socialistických přeměn v epoše imperialismu a proletářských revolucí | 574 |
| 5. Vztah ozbrojeného boje a forem pokojného boje o moc. Rozmanitost forem diktatury proletariátu | 578 |
| 6. Přebrodné období od kapitalismu k socialismu | 586 |
| 7. Třídy a stát za socialismu | 591 |
| 8. Komunistická strana jako vedoucí síla v systému diktatury dělnické třídy | 599 |
| 9. Soužití socialismu s kapitalismem a nevyhnutelnost vítězství socialismu ve všech zemích | 604 |

KAPITOLA XVII.

<i>Společenské vědomí a jeho úloha v životě společnosti</i>	616
1. Společenské vědomí jako odraz společenského bytí. Třídní charakter ideologie	616
2. Formy společenského vědomí	625
3. Společenská psychologie a ideologie. Společenské a individuální vědomí	643
4. Relativní samostatnost vývoje společenských věd	650
5. Význam idejí ve společenském vývoji	657
6. Úloha socialistické ideologie v boji za vítězství komunismu	663

KAPITOLA XVIII.

<i>Úloha lidových mas a osobnosti v dějinách</i>	671
1. Lidové masy jako rozhodující síla ve vývoji společnosti a tvůrců dějin	671
2. Úloha osobnosti v dějinách	679
3. Úloha vůdců dělnické třídy v revolučním hnutí	688

KAPITOLA XIX.

<i>Hlavní směry soudobé buržoazní filosofie a sociologie</i>	694
1. Charakteristické rysy soudobé buržoazní filosofie a sociologie	694
2. Soudobý subjektivní a objektivní idealismus	704
3. Filosofie dějin soudobé buržoazie	715
4. Teorie »faktorů« a »sfér« společenského života	720
5. Psychologický směr v sociologii	725
6. Takzvaná empirická metoda v sociologii	727
7. Buržoazní sociologové o »sociální stratifikaci« soudobého kapitalismu	729
8. Některé problémy mezinárodních vztahů ve výkladu buržoazních sociologů	737

Z Á V Ě R	741
-----------	-----

<i>Rejstřík jmenný</i>	749
------------------------	-----

<i>Rejstřík věcný</i>	755
-----------------------	-----